



ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО УКРАЇНИ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

За загальною редакцією С. В. Несиної

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України
для студентів вищих навчальних закладів*

Київ
«Центр учбової літератури»
2012

УДК 346.1(075.8)
ББК 67.404я73
Н 55

*Гриф надано
Міністерством освіти і науки України
(Лист № 1/11-9503 від 14 жовтня 2010 р.)*

Рецензенти:

Гусарев С. Д. – професор кафедри теорії держави та права Київського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Алексєєнко І. Г. – завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, кандидат юридичних наук, доцент;

Зайка Ю. О. – заступник начальника кафедри цивільного права і процесу Київського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор.

Авторський колектив:

Несинова Світлана Василівна – доцент кафедри права Дніпропетровського університету економіки та права імені Альфреда Нобеля, кандидат юридичних наук;

Воронко Владислав Станіславович – старший викладач кафедри права Дніпропетровського університету економіки та права імені Альфреда Нобеля;

Чебикіна Тетяна Сергіївна – викладач кафедри права Дніпропетровського університету економіки та права імені Альфреда Нобеля.

Несинова С. В., Воронко В. С., Чебикіна Т. С.

Н 55 Господарське право України. Навч. посіб. / за заг. ред. С. В. Несинової. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 564 с.

ISBN 978-611-01-0274-2

У навчальному посібнику розглянуто теоретико-правові засади та умови здійснення господарської діяльності в Україні, роль держави та місцевого самоврядування щодо правової регламентації господарської діяльності, правове становище суб'єктів господарювання, розкрито характерні риси окремих видів господарювання та спеціальних режимів господарювання, особливості відповідальності та захисту прав суб'єктів господарювання. Наведено питання для самостійного опрацювання матеріалу і тестові завдання для перевірки засвоєних знань студента.

Посібник може бути використаний як базовий навчальний посібник для студентів юридичних та економічних ВНЗ, що вивчають дисципліну «Господарське право», а також буде корисним керівникам підприємств, бухгалтерам, юристам-практикам у сфері господарської діяльності.

УДК 346.1(075.8)
ББК 67.404я73

ISBN 978-611-01-0274-2

© Несинова С. В., Воронко В. С.,
Чебикіна Т. С., 2012.
© Центр учбової літератури, 2012.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	6
-----------------------	----------

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПІДСТАВИ ЗДІЙСНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	8
--	----------

<i>Тема 1.</i> Поняття, предмет, метод і система господарського права.....	8
--	---

<i>Тема 2.</i> Джерела господарського права	18
---	----

<i>Тема 3.</i> Держава, місцеве самоврядування і правова регламентація господарської діяльності.....	33
---	----

<i>Тема 4.</i> Законодавче визначення суб'єктів господарювання	46
--	----

<i>Тема 5.</i> Правове становище підприємств.....	70
---	----

<i>Тема 6.</i> Правовий статус господарських товариств в Україні.....	86
---	----

<i>Тема 7.</i> Державна реєстрація суб'єктів господарювання.....	102
--	-----

<i>Тема 8.</i> Ліцензування окремих видів господарської діяльності	114
--	-----

<i>Тема 9.</i> Патентування окремих видів підприємницької діяльності.....	121
--	-----

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ МАЙНА СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ	134
---	------------

<i>Тема 10.</i> Правове регулювання відносин власності у сфері господарювання	134
--	-----

<i>Тема 11.</i> Майнова основа господарювання	149
---	-----

<i>Тема 12.</i> Звітність суб'єктів господарювання	169
--	-----

<i>Тема 13.</i> Корпоративні права та їх правове закріплення	182
--	-----

<i>Тема 14.</i> Антимонопольне законодавство	201
--	-----

<i>Тема 15.</i> Законодавство про захист від недобросовісної конкуренції	212
---	-----

<i>Тема 16.</i> Контроль за здійсненням підприємницької діяльності.....	218
--	-----

<i>Тема 17.</i> Банківські рахунки: види, умови їх відкриття та використання	241
<i>Тема 18.</i> Розрахунки між суб'єктами господарювання	269

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ОКРЕМИХ ГАЛУЗЯХ ГОСПОДАРЮВАННЯ298

<i>Тема 19.</i> Господарські зобов'язання.....	298
<i>Тема 20.</i> Господарський договір	308
<i>Тема 21.</i> Правове регулювання господарсько-договірних відносин	319
<i>Тема 22.</i> Особливості правового регулювання в окремих галузях господарювання	331
<i>Тема 23.</i> Особливості правового регулювання господарсько-торгівельної діяльності	343
<i>Тема 24.</i> Комерційне посередництво (агентські відносини) у сфері господарювання.....	357
<i>Тема 25.</i> Правове регулювання перевезення вантажів.....	367
<i>Тема 26.</i> Правове регулювання відносин у капітальному будівництві	379
<i>Тема 27.</i> Банківська діяльність та страхування	390
<i>Тема 28.</i> Посередництво у здійсненні операцій з цінними паперами. Аудиторська діяльність як засіб контролю фінансової діяльності суб'єктів господарювання.....	407
<i>Тема 29.</i> Використання у підприємницькій діяльності прав інших суб'єктів господарювання (комерційна концесія).....	431

РОЗДІЛ 4. СПЕЦІАЛЬНІ РЕЖИМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ441

<i>Тема 30.</i> Правове регулювання інноваційної діяльності.....	441
<i>Тема 31.</i> Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності	461

<i>Тема 32.</i> Правове регулювання концесійної діяльності та інших спеціальних режимів господарювання	476
<i>Тема 33.</i> Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання	490
<i>Тема 34.</i> Захист прав суб'єктів господарювання	506
<i>Тема 35.</i> Припинення суб'єктів господарювання.....	520
<i>Тема 36.</i> Правове регулювання банкрутства.....	543
ЛІТЕРАТУРА	559

ПЕРЕДМОВА

Особливістю господарської діяльності є її безперервний розвиток, поява нових форм здійснення господарської діяльності тощо. Постійна зміна та прийняття нових нормативно-правових актів, що регулюють господарську діяльність та визначають порядок й необхідні умови для здійснення окремих видів господарської діяльності, обумовлюють необхідність вивчення загальних вимог до господарювання, а також деталізації особливостей здійснення певних видів господарської діяльності.

В умовах реформування економіки України регуляторна роль держави знаходить свій прояв у різних сферах господарської діяльності. При цьому державне регулювання економіки, напрямки, форми та обсяги якого визначаються характером та гостротою економічних, соціальних та господарських проблем, покликане забезпечити економічну рівновагу та стійкий розвиток. Однак широке коло питань держава залишає для вирішення самим суб'єктам господарювання та суб'єктам організаційно-господарських повноважень з метою дотримання принципу саморегуляції ринкових відносин.

Господарська діяльність базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності. Засади ринкової економіки передбачають повну господарську самостійність підприємств та фізичних осіб – підприємців, що вступають в різноманітні виробничі, господарські та інші зв'язки. Ці суспільні відносини (між суб'єктами господарювання, а також між ними і державними та іншими органами) потребують правового регулювання.

Загальні засади здійснення господарської діяльності закріплені у Конституції України, Господарському та Цивільному кодексах України. Однак видів господарської діяльності досить багато, тому неможливо всі правові вимоги щодо господарювання об'єднати в один кодифікований акт. У зв'язку з цим для вивчення дисципліни «Господарське право України» необхідне опанування великої кількості нормативно-правових актів, що регулюють господарську діяльність.

У пропонованому посібнику висвітлено основні правові інститути загальної частини господарського права, а також питання правового ре-

гулювання окремих сфер господарського життя на основі чинного господарського та господарського процесуального законодавства України. Докладно розглядаються загальні положення щодо суб'єктів господарської діяльності, їх видів та організаційно-правових форм, аналізується процедура реєстрації в усіх державних органах, порядок отримання ліцензій, патентів та інших дозволів, висвітлюються питання укладання, зміни та розірвання господарських договорів. Особлива увага звертається на специфіку господарських договорів різних видів, підстави та порядок визнання їх недійсними. Головну увагу зосереджено на правових питаннях здійснення господарської діяльності та управління нею.

Слід зауважити, що за формою викладення матеріалу навчальний посібник розрахований на осіб, що вже мають певний обсяг знань із фундаментальних галузей права – цивільного, сімейного, адміністративного, податкового права та інших, а також загальної теорії права. Тому в посібнику розглядається не сутність певних правових категорій, а те, як вони спрацьовують у господарській діяльності, впливають на кінцевий результат діяльності, позначаються на майновому стані суб'єктів господарювання.

За останні роки в Україні прийнято нові кодифіковані та спеціальні правові акти, що регулюють господарську діяльність, зокрема Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Цивільний процесуальний кодекс України, Закон України «Про акціонерні товариства» тощо. Крім того, прийняті раніше нормативні акти господарського законодавства постійно зазнають змін. Також узагальнення судової практики та рекомендації Вишого господарського суду України та Верховного суду України відіграють важливу роль для вирішення господарських спорів та захисту прав суб'єктів господарювання. Поступово змінюється програма й обсяг викладання господарського права у вищих навчальних закладах, що пов'язано з реорганізацією освіти в країні та узгодженням її з Болонським процесом. Запропонований посібник «Господарське право України» підготовлений на кафедрі права Дніпропетровського університету економіки та права імені Альфреда Нобеля і, за задумом авторів, призначений для позааудиторної підготовки студентів.

У розглянутих темах навчального посібника органічно поєднуються теорія і практика правового супроводу господарської діяльності, загалом звертається увага на недоліках законодавчого регулювання окремих господарських відносин.

Навчальний посібник відповідає навчальному плану підготовки юристів спеціальності «Правознавство» за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр», також може використовуватись як навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів та буде корисним керівникам підприємств, бухгалтерам, іншим практикам у сфері господарської діяльності.